

Prava deteta su ljudska prava

Svi pojmovi upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu u ovom tekstu odnose se podjednako na lica muškog i ženskog roda.

VODIČ ZA ČITANJE

Opšti komentar br. 20 (2016) Komiteta za prava deteta

Ostvarivanje prava deteta tokom adolescencije

O čemu govori Opšti komentar br. 20?

Opšti komentar br. 20 tumači kako se Konvencija o pravima deteta primenjuje na adolescente i ukazuje na posebne potrebe, mogućnosti i izazove sa kojima se deca suočavaju između detinjstva i odraslog doba.

Komiteta polazi od stava da adolescencija nije samo period povećanih rizika, već jedinstvena razvojna faza koju karakterišu intenzivne fizičke, emocionalne, socijalne i intelektualne promene. Upravo zato države imaju obavezu da zakonodavstvo, politike i usluge prilagode razvojnim potrebama adolescenata i obezbede puno ostvarivanje svih prava garantovanih Konvencijom.

Posebna pažnja posvećena je učešću adolescenata u donošenju odluka koje ih se tiču, zaštiti od nasilja, ostvarivanju prava na zdravlje, obrazovanje, privatnost i pristup informacijama, kao i položaju adolescenata koji se nalaze u posebno ranjivim situacijama.

Zašto je ovaj Opšti komentar važan?

Ovo je prvi opšti komentar Komiteta koji se u celini bavi adolescencijom kao posebnom razvojnom fazom u životu deteta.

Komiteta naglašava da ulaganje u adolescente predstavlja ulaganje u ostvarivanje prava deteta tokom čitavog životnog toka. Odluke koje se donose u ovom periodu imaju dugoročne posledice po zdravlje, obrazovanje, zapošljavanje, društveno uključivanje i kvalitet života svake osobe.

Opšti komentar pruža državama smernice kako da razviju zakonodavstvo, javne politike i usluge koje će adolescentima omogućiti bezbedan razvoj, aktivno učešće u društvu i uspešan prelazak u odraslo doba.

Ključne poruke

- Adolescencija predstavlja posebnu razvojnu fazu detinjstva koja zahteva poseban pristup u ostvarivanju prava deteta.
- Adolescenti nisu samo korisnici zaštite već i nosioci prava koji treba aktivno da učestvuju u donošenju odluka koje ih se tiču.
- Sve odluke koje utiču na adolescente moraju biti zasnovane na načelu najboljih interesa deteta, poštovanju njihovih razvojnih sposobnosti i pravu da budu saslušani.
- Države treba da obezbede adolescentima pristup kvalitetnom obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, informacijama, digitalnom okruženju, kulturnom životu i mogućnostima za razvoj njihovih potencijala.
- Posebna zaštita potrebna je adolescentima koji se suočavaju sa diskriminacijom, nasiljem, siromaštvom, invaliditetom, migracijama ili drugim oblicima ranjivosti.
- Ulaganje u adolescente doprinosi ne samo ostvarivanju njihovih prava već i održivom razvoju društva u celini.

Na šta posebno obratiti pažnju?

Posebna vrednost ovog Opšteg komentara jeste što adolescenciju posmatra kao period velikih mogućnosti, a ne isključivo kao period problema i rizika.

Komiteta detaljno razmatra odnos između zaštite i sve veće autonomije adolescenata, objašnjava značaj njihovih razvojnih sposobnosti i daje preporuke za unapređenje zakonodavstva, javnih politika i usluga u oblastima zdravlja, obrazovanja, digitalnog okruženja, zaštite od nasilja, alternativne brige, rada, migracija i krivičnog prava za decu.

Posebno su značajne preporuke koje se odnose na učešće adolescenata u javnom životu i donošenju odluka, kao i na obavezu država da u svim politikama koje ih se tiču prepoznaju adolescente kao ravnopravne nosioce ljudskih prava.

Ko treba da pročita ovaj Opšti komentar?

Ovaj Opšti komentar posebno je namenjen:

- donosiocima odluka i kreatorima javnih politika;
- sudijama, tužiocima i advokatima;
- zaposlenima u organima starateljstva i ustanovama socijalne zaštite;

- zaposlenima u obrazovanju i zdravstvu;
- policijskim službenicima;
- organizacijama civilnog društva;
- istraživačima i studentima;
- roditeljima i drugim licima koja se staraju o deci;
- svima koji učestvuju u ostvarivanju i zaštiti prava deteta.

Adolescencija nije samo priprema za odraslo doba — ona je dragocen period detinjstva u kojem svako dete ima pravo na zaštitu, razvoj, učešće i puno ostvarivanje svih prava garantovanih Konvencijom.

Posebno se za dalje čitanje preporučuje:

- Konvencija o pravima deteta – posebno čl. 2, 3, 5, 6, 12, 13, 19, 23, 24, 28, 29, 31, 32, 37 i 40.
- Opšti komentar Komiteta za prava deteta br. 1 (Ciljevi obrazovanja).
- Opšti komentar br. 5 (Opšte mere primene Konvencije o pravima deteta).
- Opšti komentar br. 6 (Postupanje prema deci bez pratnje i deci razdvojenoj od porodice izvan njihove zemlje porekla).
- Opšti komentar br. 9 (Prava dece sa invaliditetom).
- Opšti komentar br. 12 (Pravo deteta da bude saslušano).
- Opšti komentar br. 13 (Pravo deteta na slobodu od svih oblika nasilja).
- Opšti komentar br. 14 (Pravo deteta da njegovi najbolji interesi budu od prvenstvenog značaja).
- Opšti komentar br. 15 (Pravo deteta na ostvarivanje najvišeg mogućeg zdravstvenog standarda).
- Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o postupku po predstavkama (OPIC), koji omogućava da se, pod određenim uslovima, povrede prava deteta iznesu pred Komitet za prava deteta kada zaštita nije ostvarena u sopstvenoj državi.

**Ovaj materijal objavljen je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za njegovu sadržinu odgovoran je isključivo Uzički centar za prava deteta i on nužno ne odražava zvanične stavove Evropske unije.*

Svi pojmovi upotrebljeni u muškom gramatičkom rodu u ovom tekstu odnose se podjednako na lica muškog i ženskog roda.